

Hermes Nieuwsbrief jaargang 4 nr. 6 juni 2014

Inhoud:

- Van de redactie
- De studiemiddag: Spel in Psychotherapie
- Geweldloos verzet
- Over Autisme: nieuwe ontwikkelingen
- Film- en studiemiddag "hermeneutische diagnostiek"
- Boekentips
- Tot slot

Van de redactie

Een nieuwe lente.

Een nieuwe Nieuwsbrief.

In deze brief informeren wij u over de activiteiten binnen onze vereniging en de wijze waarop wij naar buiten treden.

Gaat u er rustig voor zitten, want de hermeneutiek is absoluut nog geen "meubelstuk", maar wel een uniek stuk, een apart hoofdstuk, binnen de psychotherapie. Het kost ons soms hoofdbrekens om meer naamsbekendheid te krijgen en ons gedachtegoed uit te dragen, maar wij houden het hoofd koel en wat in ons hoofd zit.

In deze Nieuwsbrief leest u over de studiemiddagen die in het na- en voorjaar zijn gehouden, de dependance bijeenkomsten, boekbesprekingen, mededelingen van het bestuur en de uitnodiging voor de Algemene Ledenraadvergadering op vrijdag 13 juni 2014.

Marianne van Arkel en Truus de Groot
Redactie Nieuwsbrief
April 2014

De studiemiddag: Spel in Psychotherapie

Verslag van de studiemiddag v d.d. 15 november 2013 met als thema: Speltherapie: de huidige gang van zaken. In onze studiedag hebben we Huub Jamin uitgenodigd om een voordracht te geven over spel in psychotherapie en om met ons in dialoog te gaan over zijn en onze manier van werken. Huub Jamin is medeauteur van het recent verschenen boek: spel in Psychotherapie. Andere auteurs: Eveline Groothof en Eliane de Beer. Het boek geeft een goed en recent overzicht van het thema.

Hub Jamin sprak over de integratie van een directieve en non-directieve benadering binnen de spelbehandeling. Toegespitst op een behandeling van trauma, geïllustreerd met een casus. Hij vertelt over het gebruik van spelbeelden: het laten komen van

beelden uit het kind via het materiaal en hoe je het spel en de beelden in het spel tot ontwikkeling kan brengen. Hij spitst zijn verhaal toe op het verschil tussen spel bij een getraumatiseerd kind en een niet getraumatiseerd kind. We zien bij getraumatiseerde kinderen verstarring, herhaling en fixatie van beelden in het spel. Hij illustreert dit met de beelden in een spel met een jongetje van basis schoolleeftijd. Het spel en de ontwikkeling van het kind stagneerde. Het kind kon niet anders dan tot herhaling van de getraumatiseerde spelbeelden komen. Deze herhaling en fixatie zijn moeilijk te doorbreken. Vanuit een directieve ingang kiest Hub Jamin voor het invlechten in het spel van EMDR. Dit kan wanneer er een goede werkrelatie is, het kind vertrouwd is met de setting en zich weet verzekerd van de steun van de spelleider en wanneer je inschat dat het kind sterk genoeg is om met de beelden geconfronteerd te worden zonder de emotionele stabiliteit van het kind aan te tasten en het onderlinge contact te verliezen. De EMDR gaf mogelijkheid het trauma te verwerken: in dit geval kon de beeldproductie weer op gang komen door losmaken en bevrijden van de angstbeelden. Daarna kon overgegaan worden op posttraumatisch spel, waarbij de beeldproductie weer gevarieerd op gang komt en de verbinding met ontwikkeling en groei in de buitenwereld mogelijk maakt. Letterlijk bevrijdend.

Na de pauze werden er twee casussen van ons uit gepresenteerd, waarbij het probleem van het kind in verhalende beelden werd uitgewerkt. We vertelden vanuit onze traditie van werken met beeld en begripsvorming.

Hoewel veel op dezelfde manier door ons gedaan werd is er een verschil in hoe de hermeneutiek werkt. De discussie spitste zich toe op het feit of je i.p.v. EMDR ook via het aanbieden en uitwerken van goed gekozen beelden met hoge (emotionele) beeldkwaliteit traumatische beelden kan uitwerken en doorwerken. Het gaat om het kiezen van een emotioneel goed geladen beeld. De verbinding naar de realiteit kan dan worden gemaakt, maar is niet eens altijd nodig.

Het was een geslaagde middag met wederzijds veel goede uitwisseling en informatief voor beiden.

Geweldloos verzet

Over geweldloos verzet en verbindend gezag. Een interessante lezing, weergegeven door Trudy Maaskant op de afgelopen nieuwjaarsbijeenkomst

Dit thema is onderwerp van onderzoek van Hans Bom, psycholoog verbonden aan het Lorenhuis te Haarlem. Hij werkt via geweldloos verzet en geeft er lezingen over, waarvan Trudy er een gevolgd heeft. Hij baseert zich op twee boeken van Haim Omer, een Israëlitisch psycholoog met professionele ervaringskennis op dit gebied, als vader van een psychotische zoon: "Geweldloos verzet in gezinnen" en Nieuwe Autoriteit.

We schrijven een korte weergave.

Klassieke autoriteit baseert zich op macht, via afstand van het kind en gaat over uitoefenen van controle op gedrag en gehoorzaamheid aan opdrachten/regels van boven af. Iets waar met name pubers zich tegen verzetten. Dit heeft vaak geleid tot angst en veel verzet van het kind/puber. Via de te vrije ontwikkelingen van de antiautoritaire opvoedingsperiode in de 70tiger jaren zijn er nieuwe inzichten ontstaan. We noemen dit nieuwe gezag: verbindend gezag.

Verbindend gezag baseert zich op betrokkenheid in de relatie, zelfcontrole bevorderen en is primair gericht op samenwerken in de relatie. Verbindend gezag combineert het goede van de klassieke autoriteit en het verworvene van de vrije opvatting, door gezag en verzet te herdefiniëren binnen de relatie en de inzichten van de volwassene en de behoeften en leermomenten van kind/adolescent binnen zijn ontwikkeling thuis en in zijn sociale ontwikkeling. Het lijkt mooi, maar ook wat algemeen gesteld, maar het is niet gemakkelijk neer te zetten en zeker niet vrijblijvend. Gelukkig bieden de boeken praktische aanwijzingen en goede voorbeelden.

Het vraagt van de ouders na te denken hoe zij hun gezag en persoonlijke relatie willen neerzetten. Wat willen ze dat hun kind aan identiteit ontwikkelt en hoe kunnen ouders zich blijven bezinnen op wat voor effect deze vorm van gezag (op deze manier uitgevoerd) heeft op hun kind. De inhoud van verbindend gezag is; bevorderen van de ontwikkeling van de identiteit met als doel identificatie en separatie te bewerkstelligen.

Geweldloos verzet kan geïndiceerd zijn bij onhoudbare situaties: een kind dat de ouders met een mes bedreigt, drugs gebruik in huis, automutilatie en ander benauwend gedrag.

Als ouder weet je het dan soms niet meer, en heb je de neiging kind en probleem uit de weg te gaan, te hopen dat het overgaat. Vaak gaat het niet over...

Pijlers van het geweldloos verzet zijn: de-escalatie, solidariteit en contact en aanwezigheid. Bij verzet situaties is noodzakelijk dat de ouder/volwassene betrokkenheid laat zien bij hun kind in huis maar ook in de sociale context van het kind. Dat ze het gedrag van het verzet niet accepteren, maar proberen te weerstaan, via duidelijke prioriteiten en afspraken en ook volhouden. Centraal is dat de volwassene goed zicht houdt op eigen houding en rol.

Praktisch handelen:

Hoe ziet dit er praktisch uit: De volwassene richt zich op kernproblemen en neemt met het kind niet meer dan twee a drie problemen onder de loep.

De aankondiging: Ouders stellen een verklaring op en lezen dat aan het kind voor op de kamer van het kind. Het is een ik-boodschap van ouder naar kind over eigen houding en gedrag van ouder en over concrete gedragseis aan het kind. Dit is concrete ouderlijke directe aanwezigheid.

Op de kamer van het kind samen zoeken naar praktische oplossingen

Positieve actie naar het kind laten zien, die de relatie ten goede komt.

Ouders gaan zelf ook naar de plaatsen buitenshuis waar het kind vertoeft en dit gedrag zich voordoet.

Belangrijk: niet laten manipuleren, volhouden en doorzetten, telkens contactherstel weer inzetten. Ondersteunen met concrete gebaren: bv iets repareren wat kind heeft vernield.

Kern is dus:

Geduld: om de escalatie te bevorderen.

Contact: houdt de open dialoog gaande.

Presentatie of aanwezigheid, niet weglopen, maar het kind in de eigen omgeving, ook op school, opzoeken. Dit wel zonder te confronteren of boos te worden.

Steun: delen van inzichten en emoties. Focused attention en persoonlijke gerichtheid.

Verzet: doorpakken blijven, actief weerstand bieden en zo nodig ingrijpen via concrete interventies.

In de twee boeken staat dit uitgebreid geschreven. Een aanrader.

Over Autisme: nieuwe ontwikkelingen

Het is niet heel erg nieuw meer maar wel van groot belang omdat het je visie op en handelen binnen de hulpverlening aan mensen(kinderen) met autisme sterk kan beïnvloeden. Ik bedoel de visie die Martine Delfos (i.s.m. Norbert Groot) in haar nieuwste boek: *Autisme vanuit ontwikkelingsperspectief* (www.swpbook.com ISBN 978 90 8850 422 8 / NUR 770)

De auteurs benadrukken hun theorie dat bij mensen met autisme er sprake is van een vertraging van het centrale zenuwstelsel (hersenen en zenuwbanen) op bepaalde gebieden en versnelde ontwikkeling op andere gebieden. Voornamelijk de sociale ontwikkeling is bij mensen/kinderen met autisme vertraagd, terwijl de ontwikkeling van dezelfde persoon op andere gebieden adequaat of vooruit kan lopen.

Uit ervaring weet ik dat dit heel veel voorkomt, zeker met diegene die met "Asperger" zijn gediagnosticeerd. Deze mensen /kinderen zijn vaak verbaal zo sterk dat de omgeving hen stelselmatig overschat- met alle gevolgen van dien.

(Overigens zijn diverse deelbenamingen van autisme zoals "Asperger" en "PDD NOS" in de nieuwe DSM V komen te vervallen.)

De bestaande theorieën geven een vrij statische beeld van mensen met autisme wat betekent dat de hulpverlening geneigd is uit te gaan van een "defect" en dit gewoon maar te accepteren. Met als gevolg het gevaar van onderstimulering. Terwijl, als je de vertraagde delen van de ontwikkeling ziet als nog niet gerijpt, de behandeling eerder geneigd is het te stimuleren in zijn ontwikkeling.

Hiertoe heeft Martine Delfos een schema ontwikkeld: de MAS1P (het mentale leeftijdsspectrum binnen 1 persoon).

Taken in de toepassing hiervan zijn dan: het vinden van de mentale leeftijd en die dan leeftijdsadequaate opvoeden, de consequenties zien en aangaan van de combinatie mentale leeftijd en kalenderleeftijd en vervolgens de noodzakelijke aanpassingen in de omgeving maken.

De auteurs benadrukken dat er op dit moment geen instrumenten zijn om de mentale leeftijd vast te stellen maar dat we niet met lege handen staan omdat er zo veel bekend is op het gebied van bijvoorbeeld hechting, fysieke ontwikkeling, spelgedrag en cognitieve ontwikkeling.

Observeren wordt wel gezien als altijd de basis, maar eigenlijk wisten we dat al.

Martine Delfos vat haar visie op de laatste bladzijde van haar boek als volgt samen"(p.242):

"Het perspectief van *defect* sluit deuren, het perspectief van *vertraagde en versnelde ontwikkeling* opent deuren."

Inge van kampen

Film- en studiemiddag "hermeneutische diagnostiek"

Vrijdag 14 maart jl. is de jaarlijkse film- en studiemiddag "hermeneutische diagnostiek" georganiseerd door de Dependances van het M.J. Langeveld Centrum, de Vereniging voor Hermeneutiek (sinds 1993).

Inleider van de studiemiddag is drs. Trudy Maaskant, gz psycholoog/psychotherapeut.

Getoond wordt, enigszins ingekort, de film: "Flower in the Pocket", van de Maleisische Liew Seng Tat, De film is een verhaal van twee broertjes en hun vader. En gekozen vanwege de mooie beelden zonder opgelegde moraal.

Doel van de vertoning is het "diagnosticeren" van de jongens en hun vader door middel van de hermeneutische diagnostiek: de wie- wat- waar hoe-vraag te stellen. De "wie-vraag" is daarvan de belangrijkste in een psychologisch onderzoek.

In haar inleiding merkte Trudy Maaskant op, dat tegenwoordig de jongere collega's (gz) opgeleid worden om "evidence -based" te werken en veelal slechts geprotocolleerde lijsten afnemen. Er is maximaal aandacht voor de wat vraag, minimaal voor het waar, hoe en wie. De "wie-vraag" wordt dan nauwelijks uitgewerkt. Bijvoorbeeld: wie is die cliënt? Wat is zijn naam en waarmee identificeert hij zich? De "wat-, waar- en hoe-vraag" complementeren het beeld van wie iemand is.

Deze middag werd vooral aandacht besteed aan de vraag: Wie is dit kind/ wie zijn deze twee kinderen? Bij de "wat-vraag" is ingegaan op alle scorebare, meetbare items (bijv. IQ-tests). De "waar-vraag" wordt beantwoord met de letterlijk geografische plek en ook de tijd, de ontwikkelingsmijlpalen en het perspectief. De "hoe-vraag" gaat in op hoe men zich staande hield, wat waren de gedragsketens om zich te handhaven?

Om een zo optimaal mogelijk beeld van de twee broers en hun vader te krijgen heeft men na vertoning van de fragmenten eerst in tweetal met elkaar de hermeneutische vragen beantwoorde.

Vervolgens werden de antwoorden plenair besproken, met inbreng van een ieder. In de hermeneutiek "hermeneutische cirkel in een taalgemeenschap" geheten.

De studiemiddag is door de aanwezigen gunstig beoordeeld en voor herhaling vatbaar geacht.

Met dank aan drs. Trudy Maaskant en drs. Gerard Briggeman, die alle voorbereidingen voor deze middag hebben getroffen.

Angeline Martin

Boekentips

Hans-Georg Gadamer: Waarheid en methode

Hoofdpijnen van een filosofische hermeneutiek.

Vertaling Mark Wildschut.

Vantilt, Nijmegen.

518 blz. 29,50 euro.

Korte samenvatting:

De Hermeneutiek is de kunst van het uitleggen (*subtilitas explicandi*) en het toepassen (*subtilitas applicandi*).

Volgens Gadamer moet de vraag niet luiden: wat betekent de tekst, maar wat betekent de tekst voor *ons*. Men kan zich niet losmaken uit de tijd waarin men leeft.

We worden gedragen door voorkennis en alles wat daarin besloten ligt aan traditie, autoriteit en vooroordeel.

Begrijpen is volgens Gadamer een proces waarin twee horizonten in het geding zijn:

de begripshorizon waarin wij staan (de grens tot waar wij kunnen denken) en de historische horizon waarin het werk verscheen.

Begrijpen is "versmelting" van beide horizonten.

De kracht van Gadamer's boek is dat het de betekenis van betekenis fundamenteel verandert.

Het heeft ruim zestig jaar geduurd, maar eindelijk is het boek in het Nederlands vertaald.

Irvin D, Yalom en Ginny Elkin: In therapie

Oorspronkelijke titel: Every Day Gets a Little Closer (1974).

Vertaling: Miebeth van Horn.

Balans, Amsterdam; 320 blz. 19,95 euro.

Korte samenvatting:

Het enige boek van Yalom dat nog niet vertaald was, kwam al 40 jaar geleden uit, maar is nog verrassend actueel.

De therapie wordt van twee kanten belicht, zowel vanuit de therapeut als vanuit de patiënt.

Yalom biedt de patiënt, die een writers block heeft, individuele gesprekken aan en i.p.v. financiële vergoeding vraagt hij haar een eerlijk verslag te schrijven van elke sessie.

Zelf houdt Yalom van elke sessie een dagboek bij.

Pas maanden later lezen therapeut en patiënt elkaars verslagen.

Deze verslagen zijn gebundeld en leveren een uniek verhaal op.

Het boek laat zien dat therapie niet bestaat uit het afdraaien van een protocol, maar dat het een langdurig bouwproject is, dat staat of valt met de verhouding tussen twee mensen.

Tot slot

Wilt u reageren op deze nieuwsbrief (graag!) of heeft U een tip voor ons: een lezing, studiedag, interessant boek, mooie film of tentoonstelling (allemaal beelden die betekenis krijgen in een context!). Wij houden ons aanbevolen. Mail dan naar:

info@langeveldcentrum.nl